

A velúrkabát belső zsebéből percenként papírzsebkendőt vesz elő, törölgeti az orrát.

— A Moszkva téren, a teraszon hideg söröket ittam tegnap, nehezemre esik a beszéd is. A haverokkal piáltunk, mondták is, hogy ne jöjjenek el ma, inkább jelentsem, hogy beteg vagyok. Mi-re megyek az igazolással, minek ez az egész cirkusz? Egyszer úgy is be kell vonulni. Az lenne a legjobb, ha most mindjárt adnák is a ruhát. Hamarabb túllennék az egészen. Persze, ismerek romát, aki elbújdosik a behívó elől. Az ökör. Mert úgylis megtalálják, és hiába mondja, hogy ő nem fog fegyvert a kezébe. A hülye megy a dutyiba — hát én inkább a katonaságot választom, mint a börtönt.

*

O. L.-nek meg éppen a feje fölött lóg a szabadságvesztés, hét hónapot kapott próbaidőre felfüggesztve. Igaz, ezt nem tőle tudom, az ifjú ember egészen másról beszélt. Így kezdődött: — Igaz, hogy a cigányokról írsz? Belevehetnél engem is.

Dadogtam egy sort, mert ha akasztással fenyegetnek, akkor sem mondom, hogy O. L. cigány.

— Nem látni rajtam, de mások tudják, s ez éppen elég baj. Amikor leérettségiztem, az osztályfőnököm is azt mondta: L., a te megjelenésed és intelligenciád olyan, hogy nagyon sokra viheted. Csak arra kérlek, hogy menj el más vidékre, ahol olyan leszel, mint a többi ember, ahol senki sem tudja rólad, hogy cigány vagy. Akkor érvényesülni fogsz. Azt feleltem: ez nem megoldás! Nekem ebben a környezetben — a szüleim és a rokonság mellett — kell bizonyítanom.

Bizonyítani pedig nem sikerült, legalábbis árnyék és foltok nélkül nem. De O. L. meglehetősen bőbeszédű ahhoz, hogy egyszerűen kimondja az igazságot. Sokkal jobban kedveli a tiszteltköröket.

— A társadalom nagyon sokat foglalkozik velünk, szép intézkedéseket hoztak, én mégsem tartozom sehová. A cigányokat nem tagadtam meg, mégis kilöknek maguk közül. Csak azért, mert vittem valamire, kivakaróztam a koszból, és azt mondják, hogy felvágok. Nem azonosulok az életmódjukkal, ezért én beképzelt vagyok. Akikhez meg tartozni akarok, azok nem fogadnak be. A munkahelyen sem úgy bírálják el, mint más embert. Más a mérce.

O. L. lassan-lassan belelendült, és rá kellett jönnöm, ő maga a világfájdalom. Hagymát és száraz kenyeret eszik, a gyerekeinek csak tej jut, mert az átkozott megkülönböztetők tőle elveszik a munkalehetőséget.

Vagonpakolók a vagonpakoló szemével

Esett az éjjel. Az iparvágány sikos kígyói sziszegve tekerőznek a súlyos acélkerekek alatt: négy szívós férfiváll taszít üres vagon a trepp elé. Megkezdjük ma is a munkát. Cs., a kisgéci óriás hatalmas feszítővassal próbálja kiengesztelni a megsértett vagonajtót. J., az efféle munkák öreg, ravasz veteránja fölöslegesnek tartja az erőlködést; hosszú drótkötelet akaszt az ajtó fogantyújára, a másik végét meg a trepphez erősíti. Nincs más dolgunk ezután, mint ellenkező irányba taszítani a vagon, amelynek vasajtaja a fogantyúhoz és a trepphez erősített drótkötél rándulása nyomán engedelmesen sarkig tárul. Elkezdődhet a berakodás.

Cs. és J. a vagonban maradnak, ők rakják, rendezik és rögzítik az árut. Mi meg a kész, csomagolt tűzhelyeket kétkerekű kézi targoncákkal fuvarozzuk a treppen. Nem nagyon hajtunk, ez mára az egyetlen üres vagon, s újabbra nincs kilátás. Fél óra múlva mégis megtelik. Valaki máris morgolódik, szidja a csoportvezetőt, a vasutasokat, az istent és saját magát, hogy minek sínylődik ezen a rohadt munkahelyen. Azután várunk.

— A legrosszabb helyekre löktek, most már 14 év megy el bizonytalanságban. Az lett volna jó, ha nincsen szemem és fülem, ha nem látok és nem hallok. Ha nem akarok úgy élni, mint a többi ember.

A példákat, a konkrét kitolásokat, mellőzéseket oldalakon keresztül lehetne idézni — gondoskodik róla. O. L. feldühít és meghat; töprengésre készlet és cselekvésre buzdít.

— Írd csak ki a nevemet — biztat magabiztos lendülettel. Aztán, hogy megígérem az utánjárást, egy kissé még elbizonytalanodik: — Mégis inkább hagyd a nevet, találj ki valamit helyette!

És elkezdek utánajárni. Csak azért is. Az a bizonyos mérce, amiről O. L. olyan tüzzel beszélt, fegyelmezetlenségekre, mulasztásokra, trehány munkára, hűtlen kezelésre, tetemes leltárhányra — csak azt ne mondjam, sikkasztásra — vonatkozik. A volt főnökétől megtudom: kiszabták azt a bizonyos felfüggesztett szabadságvesztést is.

O. L. minderről elfelejtett tájékoztatni. Minden energiáját arra fordította a „kikupálódott cigány”, hogy megértesse velem: a cigánykérdés megoldásának kulcsa az elnézésben és az engedményekben van.

Szerinte.

*

Utójáték.

A zsúfolt helyiségben két fiatal férfi kéredezkedik az asztalomhoz. A nem cigány a cigányba kapaszkodik, az utóbbi meg elnézést kér: „Csak egy perc az egész, tovább nem zavarjuk”. Aztán „berendezkednek”. Bort kérnek a pincérnőnek, a nem cigány „Pénz nem számít” felkiáltással nekem akármit kérne — a helyért. Nehezen forgó nyelvvel medítálnak azon, hogy ki vigye el a nőt, végül is egymásnak ajánlgatják.

— Ez egy kurva rendes ember — böki a cigány a nem cigány felé. — Az üvegyárban még a kezemet sem fogta volna meg a közvetlen főnököm, de itt a vasútnál más. Haverok vagyunk, együtt járunk inni is.

Mindez, persze, meglehetősen hosszú idő alatt hangzik el, — erősen tömörített a vallomás. A végére el is szundítanak. Felállok, visszanezdek az asztalhoz: itt kérem, megoldódott minden probléma, az ellentétnek halvány árnyéka sem látszik.

Semmi különbség a cigány és nem cigány között. — Mindkettő részeg.

Kelemen Gábor

Cs. elmegy a nagyállomásra. Talán hoz üres vagon. Nem az ő kötelessége ez, de elmegy: garázst és nyárikonyhát épít, szüksége van a pénzre. Persze, ha baja esik, a gyár nem vállal felelősséget érte. *A mi vasútrendezési feladataink ugyanis szigorúan csak gyáron belüli tevékenységekre korlátozódnak.* Ennek ellenére elmegy. S ha ő nem megy, megy valaki más. Mert a vagonok önszántukból sosem szoktak begurulni a gyárba, a vagonokért tehát ki kell menni. Még akkor is, ha az ilyen „privát” szerelvények *nincsenek a forgalmi irodák menetrendjeihez igazítva.* Mindezt nagyon jól tudja a vezetőség, mégsem tesz elene semmit. Pedig a veszély, hogy valaki a kerekek alá kerül kint a nyílt pályán, sokkal fokozottabb: esik megint az eső.

A nedves, csúszós sínpárok között gúnyosan cuppog talpunk alatt a latyak. Imént jött meg a Diesel, hozott végre két üres vagon, azokat kell beállítanunk. De ez nem ok a vidámságra. Többen káromkodnak, s szidják a munkásellátást, miért csak a tolatásvezetőnek jár esőköpeny és gumicsizma, s ha nekik jár, ilyen időben miért nem ők rendezik a szerelvényeket, vagy ha nem ez a kötelességük, akkor miért fizetik őket? Mintha csak magnószalagot reggeliztek volna. A munka azonban óraműpontossággal halad; nem sejtí egyikük sem, hogy az a *hajtóerő, mely most is mozgatja izmukat, éppen az ilyen elégedetlenségekből fakad.* S ha sejtenék sem érdekelné őket. Őket tulajdonképpen nem érdekli semmi, jár a szájuk, látszólag lázongnak a hibák, az

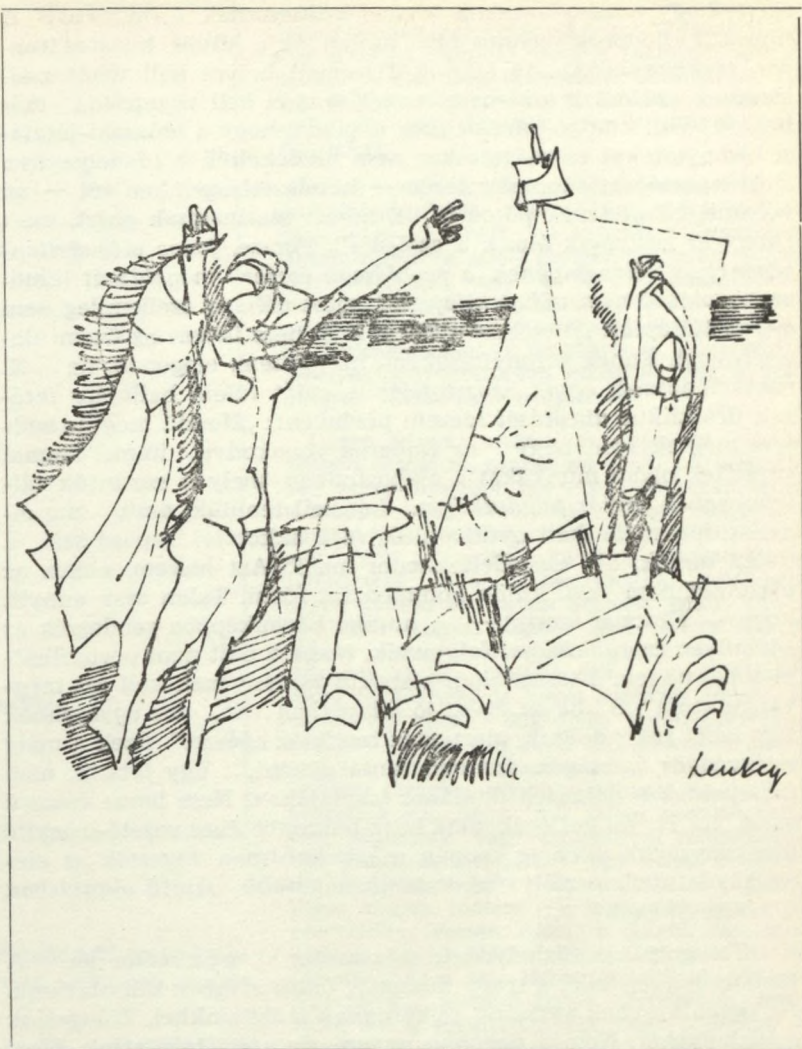

igazságtalanságok ellen, ám lelkük mélyén valójában természetesnek érzik azokat. *Kifakadásai* (nem sejtik) a *termeléskapacitás sebességváltói csupán. S minden kifakadás ökolbezárt módszer az önnógatás szorítása ellen.*

Sikerült megraknunk az egyik vagon. A másikba is belekezdünk, de — év eleje lévén — megrendelés- és anyaghiány miatt a kellő mennyiségű áru sehogysem akar levánszorogni a szalagokról. Megint csak állunk. Kínos tétlenségünk végül szemet szúr az illetékesnek. O., aki tán maga sem tudja, mi a beosztása, azonnal intézkedik. Akkurátus, jól begyakorolt, öntudatlan utasítások szikráznak felénk. O. huszonöt éve dolgozik a gyárban, és nagyon büszke beosztására, mely a legsokoldalúbb semmivétekből áll. Első és legfontosabb feladata (ő szerinte) az exportáru-szállítás zavartalan biztosítása, ami kis jóindulattal meg is felelne a valóságnak, ha — mint előszeretettel hangoztatni szokta — *jizikai teljesítőképességük nem állna mélyen alatta az ő szervezői zsenialitásának.* Így három export-szállítmányból egy, legfeljebb két vagon „tökéletlen” árut küld csupán vissza a nyugati megrendelő. S ez kétségtelenül az ő lelkiismeretes munkájának is köszönhető. Az elismerést természetesen — mind anyagi, mind erkölcsi értelemben — meg is kapja érte. Azt hiszem, kedvenc szavajárása, mely szerint a gyár nem fejlődésben, tükrözi leginkább O. kaméleonjellemét. De jellemző ez az egész közép- és alsósintű vezetésre, sőt az alkalmazottakra is. M. például, aki még nem töltötte be az ötvenedik életévét és kitűnő fizikummal rendelkezik, gyakran panaszkodik, hogy harminc éve dolgozik a gyárban mint meós, s még mindig csak tizenöt forint az órájára. Azt persze nem teszi szóvá, hogy e harminc év alatt *nem hajtott negyedrésznányi hasznót sem a népgazdaságnak,* mint például J. vagonpakoló három év alatt. Igaz, a vagonpakolás nem igényel különösebb képzettséget. A meőellenőrzés viszont igen. De ez a legnagyobb jóindulattal sem tételezhető fel sem O., sem M. személyét illetően.

Még mindig esik az eső. Tehetetlenül, tétlenül feszengve üldögélünk a túlzásfolt, füstös melegedőben, olajos-nedves gúnyaink kigőzölgése fokhagymazöldre abárolja a levegőt. Várunk. Ez így megy napról napra, hetek, hónapok, évek óta. Közben a türelem fogy, a *munkakedv és kötelességérzet minimálisra csökken,* s a fizetési borítékok cigarettapapír-vékonyágúra zsugorodnak. Mindez a *termelésirányítás, s a szervezés területén jelentkező hiányosságok következményeként.* Mert a dolgozók dolgozni jönnek a gyárba — alapvető joguk és kötelességük ez, arról igazán nem tehetnek, hogy *megfelelő vezetői intézkedések hiányában ehhez csak nagy ritkán teremődnek megfelelő feltételek.* Persze, a műszakonkénti teljesítmények bejegyzésénél, s később a bérek elszámolásánál ezt senki sem veszi figyelembe. Reklamáció esetén pedig, természetesen, O. kedvenc kiszólása a válasz: „Gyerekek, nem győzöm eléggé hangsúlyozni, hogy a gyár senki számára sem fejlődésben”. Nos, a mi számunkra valóban nem az. A mi számunkra ugyanis a *legcsekélyebb mód és lehetőség sincs érdemtelen anyagi előny bármily formában történő kieszközléséhez.* Lehetősége erre csak néhány embernek van a gyárban, ezek az úgynevezett *bújtatott állomány* soraiból kerülnek elő. Ők azok, akik bár a vállalat létszám-nyilvántartásában fizikai termelőmunkásokként szerepelnek hosszú évek, sőt évtizedek óta, legtöbb esetben vezetőként, kiemelt bért lopják a napot. Példaként itt újra O-t kell megemlítenem. O. talán nem tudja, mi a kötelessége, azzal azonban tisztában van, hogy mire nem kötelezhető. A *fizikai termelő tevékenységre,* természetesen. Gyakran dicsekszik azzal, hogy az osztályvezető barátja, bár ez naponta negyven-ötven forintjába kerül. Csakhogy: „ami elvész a réven, az megkerül a vámnál”. E közmondás bölcsességét O. tapasztalni szokta az esedékes prémiumosztáskor.

Több mint fél órája üldögélünk, s O.-t ez rendkívüli módon nyugtalanítja. Megpróbál *intézkedni* több ízben — eredménytelenül. A Térüzem vezetője ugyan O. telefonhívása nyomán közölte az iránt, hogy egy-két vagon kokszt kipakolását szívesen átengedik nekünk, de a zuhogó eső miatt erre senkit sem lehet kényszeríteni. O. azonban hajthatatlan, a kínálkozó alkalmat semmikepp sem kívánja elszalasztani. A *megfelelő vezetői intézkedés* tehát, jelen esetben *ilyen formában jut kifejezésre.* Csakhogy az ilyen intézkedés sem a gyár, *sem a dolgozók érdekeit nem szolgálhatja.* A műszakonkénti négyszáznolcvan perc *munkaidő*

maximális kihasználását ugyanis — megfelelő feltételek hiányában — egy ilyen intézkedés még nem teszi lehetővé. Olyan intézkedés viszont, melynek eredményeként az elektromos tűzhelyek már *exportképes állapotban kerülnek le a szalagról,* s nem kéne többszöri kontroll-meőzés után műszaki és egyéb problémák miatt *elnapolni a szállítást,* igenis lehetővé tenné — számunkra legalábbis — a *folyamatos munkavégzést.* Ilyen irányú intézkedés azonban a jelenlegi körülmények gyökeres megváltoztatása nélkül *aligha születhet.* Jó lenne tehát, ha O. és hasonló kollégái nem csupán ilyen „főnökfitogtató” intézkedésekkel próbálnának *érvényt szerezni* amúgyis kétes *tekintélyüknek.* S jó lenne továbbá az is, ha az ilyen vezetők papíron nem létező — a gyakorlatban azonban mégis betöltött — pozíciói a legelőbbi időn belül megszűnnének. Mert a gyár valóban nem fejlődésben, amint ezt O. előszeretettel hangoztatni szokta, ám — Kádár János elvtárs kongresszusi megállapítása szerint — a fizetés sem jelenléti díj. Márpedig ezek a dolgozók jórészt termelőirányító tevékenység nélkül vannak jelen a munkahelyen, létszámtöltelékek csupán. S ez a jelenlegi gazdasági viszonyok mellett elszomorítóan neveléses.

Már egy órája üldögélünk, s ez idő alatt csupán tíz-tizenkét tűzhely sántikált le nyöszörögve a szalagokról. Az eső kint változatlanul zuhog nyitott vagonokban érkezett áru — cement, kokszt, vaslemez — kipakolása tehát pillanatnyilag nem jöhet számításba. Hogy mégse unatkozhatunk, O. a múlt évi, szállításra nem került „Boeckereket” a treppre hordatja velünk. Nem mintha égetően sürgős és szükséges feladat lenne ez. J., az egyik legrégebbi dolgozó — nem éppen barátságosan — szemközt is vágja véleményével: „mi a fenének csináltatsz fölösleges munkát velünk? Te is tudod, hogy ezek a tűzhelyek egy-két nap múlva *szállításra kerülnek,* s a szállítás előtt *kontrollozzák* az egész rakományt. Persze, majd akkor abba kell hagynunk, ugye — ha lesz — minden valóban *jövedelmet biztosító munkát,* csak

azért, hogy ezek a vacakok visszakerülhessenek a raktárba!" A műszaki ellenőrök ugyanis nem hajlandók a hűvös, huzatos treppen *tevékenykedni*. Az általuk kiszemelt helyre kell tehát szállítanunk az árut, s a ki-be csomagolást is el kell végeznünk más helyett. Volt már jó párszor arra is példa, hogy a műszaki-jótálási bizonylatokat csomagoláskor nem mellékeltek a tűzhelyekhez. *E hiányosságot is természetesen — kötelezettségeinken túl — mi voltunk kénytelenek pótolni.* Érzésem szerint csak azért, mert „henyélő gazdának álmos a szolgája”. Persze, *jogos elégedetlenségének, s véleményének a problémák ésszerű megoldását illetően a dolgozó nem adhat kifejezést*, mert néhány szellemileg nem éppen túltáplált „illetékes” nálunk még nem ismeri az üzemi demokráciát. Ennek bizonyításaként, azt hiszem, elegendő, ha K. raktárfőnöknek *egyik beosztottjához saját fülem hallatára intézett drasztikus utasítását* idézem példaként: „Nandi, meg ne halljam még egyszer, hogy az emberek vonakodva, immel-ámmal végeznek olyan munkákat a csoportodban, melyek szerintük *túllengenek a raktár feladatkörén!* Azt kell tenniük, amit parancsolsz, ha szarba kell nyúlkálniuk, még akkor is! Taposd szét a tökeiket annak, aki elégedetlenkedni mer!” Azt hiszem, ehhez az idézethez nem kell külön kommentárt fűzni. Talán csak annyit, hogy — Tánácsics szerint — „a munka bármiképpen rendezzék és bármilyen szorgalommal folytassák, maga a bajt nem orvosolhatja soha, hanem a társadalom alapvető törvényének kell azt megváltoztatnia”. S „ha az egész jó állapotban van, az egyeseknek sem lehet rossz dolguk, mert ezek teszik az egészséget”. Ezek a maig is érvényes igazságok azonban tantárgyként, úgy látszik, nem szerepelnek a dolgozók általános iskolájában. Nem lenne ésszerű tehát, ha N. és kollégái, akik húsz-huszonöt éves vezető-irányító tevékenységük ellenére csupán a közelmúltban végeztek az elemi iskola nyolc osztályával, valami *magasabb szintű oktatásban is részesülnének?*

Tologatjuk a tűzhelyeket: száz méter ki, száz méter be. A tűzhely hetven kiló, a trepp huszonöt fokos szögben dől alattunk. Az ócska kerek verseny csikorognak ízületeinkkel. Tologatjuk a tűzhelyeket. Nem a vagonba ugyan, de azért tologatjuk. Mert fő az, hogy *tevékenykedünk*. Egyet azonban sehogyan sem ért senki, hogyan lehetséges az, hogy a Boeckerek *raktárból treppre történő kihordása* a vagonberakás 2,16 Ft-ot darabonkénti normájával szemben 0,96 Ft darabonként csupán, amikor egyazon teherrel, egyazon távolságot kell megtennünk, akár a treppre, akár a vagonba furikázzuk a tűzhelyeket. Igaz ugyan, hogy a treppre szállítás 0,96 Ft-os darabonkénti normabéréhez esetenként az úgynevezett sorharakás 0,29 Ft-os darabonkénti bére is kapcsolódik, ez azonban még mindig csak 1,25 Ft, a vagonberakás 2,16 Ft-os darabonkénti normájával szemben. Pedig, mint említettem, egyazon teherrel, egyazon távolságra történik a szállítás, akár a treppre, akár a vagonba horajuk a tűzhelyeket, a két tevékenység azonos energiát is követel tehát. Ezt azonban a *normarendezések, illetve bérkarbantartások alkalmával általában figyelmen kívül szokták hagyni*. Talán, mert havi jövedelmünk, sokak szerint, az átlagosnál *úgyis magasabbra (?) rüg*. Meglehet, sőt csaknem bizonyos vagyok benne, hisz' műszakonkénti teljesítményeink már nem egy esetben *vonták magukra végelszámolásnál a bérosztály figyelmét, a részben túl magas, részben túl alacsony eredmények miatt*. Mert megesis valóban — ha a folyamatos munkát biztosítják —, hogy egy-egy műszak alatt száznyolcvan-kétszáz forintot, sőt annál még többet is keresünk, de ez a *vonalaiban már vázolt problémák miatt* csak nagy ritkán fordulhat elő. Olyankor aztán persze, *arra való hivatkozással*, hogy a gyár legrégebbi szakmunkásának sincs húsz forintnál magasabb órabére (s miért éppen a miénk lépné túl ezt a határt?), természetesen a tűzhelyek *raktárból treppre történő kihordását, sorba rakását, s a vagonpakoláson kívül minden egyéb tevékenységet egyszerűen elfelejtenek a műszakonkénti teljesítmények mellett feltüntetni*. A legsajnálatosabb azonban ezeknél a mulasztásoknál az, hogy *elkövetők aligha sejtik, felelőtlenségük ez esetben tulajdonképpen már a bércsalás büntetőjogi fogalmát is kimeríti*. Bércsalásnak ugyanis — a Btk. ide vonatkozó paragrafusa értelmében — nemcsak a *jogtalan haszon törvénytelen módon történő kieszközlése minősül*. Bércsalás az is, ha a *jogos elvégzett munka után járó járandóság a munkáltató felelőtlensége folytán nem, vagy csak részben kerül kifizetésre*. Bércsalás tehát, mint említettem,

bár a csoportvezetők (állítólag) szabályszerű utasítást szoktak kapni erre. Érdekes, hogy az ilyen szabályellenes utasításokat senki sem utasítja vissza.

N. M.-nek egy képzeletbeli termelési tanácskozáson elhangzott felszólalása — a reggeli idő vége előtt pár perccel — ebben a pillanatban ért véget. N. M.-ről tudni kell, hogy ő a készáru-raktár legöntudatosabb dolgozója. Legalábbis az előjárói szerint. *De magas fokú öntudatának bizonyos cselekvésekben történő megnyilvánulásait nem egy esetben volt alkalmam személyesen is tapasztalni*. A sok közül, azt hiszem, nem árt néhányat megemlíteni. Legjellemzőbb talán ezek közt is az a jellegzetes eset, amit az alábbiakban megpróbálok feleleveníteni. Délután dolgozott a brigád, de mivel délelőtt már elvégeztek (ha volt) minden rendelkezésre álló munkát, részükre a kész tűzhelyek szalagokról *raktárba történő szállítása, illetve azok sorba rakásának nem éppen jövedelmező művelete maradt csupán*. N. M.-et a *dolgok eként történő alakulása miatt — fizetés lévén — természetesen mélységes felindultság kerítette hatalmába*. Nem csoda tehát, ha ezek után a gyár mellett levő klubkantin vigaszt kínáló söntésétől visszafelé jövet molesztálni kezdte az éppen haza tartó, kocsijába beszállni igyekvő igazgatót. Átlagosnál magasabb fokú öntudatosságát, azt hiszem, épp ezzel a „remekléssel” sikerült leginkább bizonyítania. A fegyelmi felelőségre vonáskor ugyanis azzal mentegetőzött, hogy munkatársai nem a technológiai előírások szabályai szerint rakták, rendezték az árut, s ezt józan fejjel ő képtelen volt elviselni. De akad N. M.-nek ennél sokkal cifrább és nevetségesebb esete is. Például az, amikor valamelyik műszak végén egy Boecker olajkályha adagolójával táskájában próbált távozni a munkahelyről. Az illetékesek természetesen ezúttal is az öntudat magas fokú megnyilvánulásaként fogadták el állítását, mely szerint neki, N. M. munkavédelmi órnek nem állt rendelkezésére a szóban forgó alkatrész eltulajdonítása, hanem a rendszert éberségét akarta ily módon kipróbálni csupán. N. M. öntudatához tehát — mint ez a fentiekből is kitűnik — nem férhet semmi kétség. O., akivel köztudottan igen jó barátságban van, ezt elég gyakran hangoztatja is. Munkatársainak azonban egészen más a véleménye. Szerintük N. M.-et egyáltalán nem ezek a rafinált manipulációk teszik megbecsültté a vezetők előtt. Valójában nem is szeretik őt. E megbecsülés részükről nem több, mint hamis póz tehát, *profilaktikus gesztus a sebezhető sejtelmek megóvása érdekében*. Hogy mit kell ez alatt érteni, magam sem tudom. Tény, hogy N. M.-nek az ilyen gyakori, a *munkaerőkölcstől és fegyelmet durván demoralizáló magatartására kellőképpen eddig még nem reagált* a vezetőség. S ez természetesen a velük való cinkosságra enged következtetni.

N. M. képzeletbeli felszólalása tehát véget ért. Tologatjuk újra a tűzhelyeket. Száz méter ki, száz méter be stb. Az eső mind keservesebben esik. A szél mind keservesebben vonít. Felváltva szitkozódunk. Egyesek a raktár nyitott ajtaján keresztül fülünkbe süvítő léghuzat, mások a munkaruha kihordási ideje, illetve az évek óta *megrongálódott állapotban levő* vízlevezető tetőcsatornák miatt. Ezek a problémák egyébként csaknem minden valódi termelési tanácskozás alkalmával is *felszólalások tárgyát képezik*. *Megszüntetésükre* azonban ennek ellenére, ez idáig még nem történt intézkedés. Nem csoda hát, ha az emberek legtöbbször el sem mennek ezekre a valódi tanácskozásokra. S ha elmennek, sem jártatják fölöslegesen a szájukat. Azt megtehetik — mondják — itt is, a munkahelyen. A hivatalos fórumok szemükben régen elvesztették, ugyanis a tekintélyüket; s nem hisznek már a problémáik megoldására oly gyakran elhangzott ígéreteknek. Így aztán marad minden a régi. A megoldatlan problémák is, természetesen. Pedig mély meggyőződésük a dolgozóknak —, s ezt vezetőiknek is tudniuk illene —, hogy éppen az *ilyen jellegű hibák, hiányosságok korrigálása biztosíthatná leginkább a technológiai módosítás, illetve létszámihiány következtében lelassult termelési ütem fokozását célzó intézkedések hatékonyságát*. Mert amíg öröme telik munkájában, az ember nagyszerű robot, olajozott, rugalmas, pontos szerkezet. Lelkiismeretesen végzi teendőit és elégedett. Am a kiegyensúlyozott, jó teljesítménynek ez csupán erkölcsi háttere. Az átlagon felüli termelés meghatározói főként anyagi-szociális természetűek. . .

Elállt végre az eső, de ez már senkit sem érdekel.

Szepesi József